

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Σχέσεων Κράτους Πολίτη

ΠΟΡΙΣΜΑ

(ΝΟΜΟΣ 2477/1997 “Συνήγορος του Πολίτη και Σώμα Ελεγκτών-Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης” Άρθρο 4, Παράγραφος 6)

Θέμα:

ΤΕΛΗ ΧΡΗΣΕΩΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΈΡΓΩΝ

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Αλίκη Κουτσουμάρη
Επιστήμονες: Μαρία Λιαδή, Μάριος Πρωτοπαπάς

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2000

1. Εισαγωγή

Με αφορμή σημαντικό αριθμό αναφορών και τηλεφωνικών καταγγελιών, σχετικών με τον τρόπο βεβαίωσης και είσπραξης των Τελών Χρήσης Μηχανημάτων Έργων (στη συνέχεια αναφέρονταν ως ΤΧΜΕ) ο Συνήγορος του Πολίτη, ενεργώντας στο πλαίσιο των διαμεσολαβητικών του αρμοδιοτήτων (Ν. 2477/97 “Συνήγορος του Πολίτη και Σώμα Ελεγκτών-Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης” ΦΕΚ 59/1997), εξέτασε το νομοθετικό πλαίσιο και τις πρακτικές, με τις οποίες βεβαιώθηκαν και εισπράχθηκαν τα ΤΧΜΕ, προκειμένου να εντοπιστεί ο λόγος της δυσλειτουργίας του ισχύοντος συστήματος και να προταθούν λύσεις για την αποκατάσταση της νομιμότητας. Κατά τη διάρκεια της έρευνας ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε τις απόψεις των αρμοδίων υπηρεσιών του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και των εμπλεκόμενων Διευθύνσεων Τεχνικών Υπηρεσιών (στη συνέχεια αναφέρονται ως Δ.Τ.Υ.) των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, και διενήργησε αυτοψίες στις Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Αθηνών και Πειραιώς και στη Γενική Δ/ση Τεχνικής Υποστήριξης και Λοιπών Έργων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 6 του Ν. 2477/1997, κατά το οποίο “...μετά το πέρας της έρευνας ο Συνήγορος του Πολίτη συντάσσει πόρισμα, το οποίο γνωστοποιεί στον καθ’ ύλην αρμόδιο υπουργό και τις αρμόδιες υπηρεσίες, διαμεσολαβεί δε με κάθε πρόσφορο τρόπο για την επίλυση του προβλήματος του πολίτη. ... Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να δημοσιοποιήσει τη μη αποδοχή των προτάσεών του, εφόσον κρίνει ότι δεν αιτιολογείται επαρκώς..”, και, λαμβάνοντας υπόψη τα πραγματικά και νομικά δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνα, ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στο παρακάτω Πόρισμα:

2. Πρόβλημα

Στο προγενέστερο του Ν. 2094/1992 νομοθετικό καθεστώς, σε περίπτωση **μεταβίβασης** ενός Μηχανήματος Έργων (στη συνέχεια αναφέρεται ως ΜΕ) ο Ν. 614/1977 καθόριζε ρητή και αποκλειστική υποχρέωση του νέου κυρίου- αγοραστή να εφοδιαστεί μέσα σε δεκαπέντε ημέρες με νέα άδεια κυκλοφορίας του ΜΕ στο όνομά του. Η υποχρέωση αυτή αναγράφονταν ρητά και στο έντυπο της άδειας κυκλοφορίας του ΜΕ της περιόδου αυτής. Σε περίπτωση, δε, **καταστροφής, διάλυσης ή οριστικής εξαγωγής στην αλλοδαπή** του Μ.Ε. ο κύριος αυτού είχε την υποχρέωση εντός δύο μηνών να υποβάλει σχετική δήλωση προς το Υπουργείο Συγκοινωνιών, για να ενημερωθεί το Μητρώο Μηχανημάτων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (στη συνέχεια αναφέρεται ως Μητρώο ΜΕΔΕ), και να καταθέσει την άδεια κυκλοφορίας και τις πινακίδες του οχήματος (όπως εξειδικευόταν στο αρ. 93 παρ. 1 του Ν. 614/1977).

Εάν δεν τηρούνταν οι παραπάνω διαδικασίες, τότε στην περίπτωση μεταβίβασης ο πωλητής **δεν έφερε καμία εκ του νόμου ευθύνη** για την τυχόν ασυνέπεια του αγοραστή, ούτε του επιβάλλονταν καμίας μορφής διοικητική κύρωση. Από τη στιγμή που μεταβιβαζόταν η κυριότητα του ΜΕ με την ολοκλήρωση της αστικής σύμβασης ο πωλητής αποδεσμευόταν από οποιαδήποτε υποχρέωση ως προς το ΜΕ, ο αγοραστής δε είχε την υποχρέωση να προμηθευτεί νέα άδεια για τη νόμιμη κυκλοφορία του. Αντίθετα στην περίπτωση καταστροφής διάλυσης ή οριστικής εξαγωγής του Μ.Ε. στην αλλοδαπή, εάν ο ιδιοκτήτης δεν υπέβαλε τη σχετική δήλωση **τιμωρούνταν με διοικητικό πρόστιμο τουλάχιστον 600 δρχ.** (άρ. 93 παρ. 3 του Ν. 614/1997). Στην πράξη το μέτρο αυτό ατόνησε, εφόσον η μη τήρησή του δεν είχε άμεσα δυσμενή αποτελέσματα προς τον πολίτη, και οι ιδιοκτήτες εγκατέλειπαν στα εργοτάξια τα παλαιά μηχανήματα. Αποτέλεσμα της δυσλειτουργίας αυτής, που είχε παγιωθεί ως τακτική τα 16 χρόνια ισχύος του Ν. 614/1977, ήταν να εμφανίζονται ως κύριοι ΜΕ παλαιοί ιδιοκτήτες, των οποίων τα ΜΕ είτε είχαν μεταβιβαστεί και ανήκαν ήδη σε τρίτα πρόσωπα είτε είχαν καταστραφεί, διαλυθεί ή εξαχθεί στο εξωτερικό πριν το 1992 χωρίς τα παραπάνω να έχουν δηλωθεί στην αρμόδια υπηρεσία.

Με τον Ν. 2092/1992 επιβλήθηκε η καταβολή ετήσιου Τέλους Χρήσης Μηχανημάτων Έργων από την 1.1.1993. Για το σκοπό αυτό οι αρμόδιες Δ/σεις Τεχνικών Υπηρεσιών των Νομαρχιών, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι τα υπάρχοντα Μητρώα ΜΕΔΕ δεν περιελάμβαναν πλήρη στοιχεία για τα ΜΕ που λειτουργούσαν, απέστειλαν ειδοποιήσεις στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που εμφανίζονταν στα Μητρώα ΜΕΔΕ ως ιδιοκτήτες των ΜΕ. Τα πρόσωπα αυτά που φέρονταν ως κύριοι ΜΕ καλούνταν μέσα σε ορισμένη προθεσμία να γνωστοποιήσουν τα στοιχεία που αφορούσαν τα ΜΕ, που παρουσιάζονταν στο όνομά τους, ούτως ώστε να καταρτιστεί νέος ενημερωμένος

κατάλογος. Σε περίπτωση μη έγκαιρης συμμόρφωσης, η υπηρεσία τους γνωστοποιούσε ότι η άδεια και οι πινακίδες κυκλοφορίας του μηχανήματος θα ανακαλούνταν.

Επρόκειτο για μία ενδεδειγμένη διαδικασία που με την ολοκλήρωσή της θα κατέληγε στην επαλήθευση των στοιχείων που εμπεριέχονταν στα Μητρώα ΜΕΔΕ, η οποία, όμως, για άγνωστο λόγο δεν ολοκληρώθηκε. Αντίθετα, με την με αρ. πρωτ.1032490/2846/0014/4-3-93 εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, οι Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιών προχώρησαν στη βεβαίωση των ΤΧΜΕ με βάση τα Μητρώα ΜΕΔΕ της απογραφής του 1977, παρά το γεγονός ότι ήταν γνωστό σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη ότι τα Μητρώα αυτά δεν ενημερώνονταν, αφού σε πολλές περιπτώσεις μεταβίβασης της κυριότητας, πολλοί αγοραστές είχαν αμελήσει να αντικαταστήσουν την παλαιά άδεια κυκλοφορίας με νέα, στις δε περιπτώσεις διάλυσης, καταστροφής ή οριστικής εξαγωγής του ΜΕ οι περισσότεροι ιδιοκτήτες δεν είχαν προβεί στην από το νόμο οριζόμενη διαδικασία διαγραφής του ΜΕ.

Η παραπάνω εγκύκλιος τροποποιήθηκε με την 1140182/11210/0014 ΠΟΛ. 1349/15.11.1993, *‘επειδή διαπιστώθηκε ότι η ανωτέρω διαδικασία θα δημιουργούσε προβλήματα κατά την εφαρμογή της’*. Για το λόγο αυτό η ίδια εγκύκλιος όρισε ότι θα εκδοθούν βοηθητικές καταστάσεις για τις Δ.Ο.Υ. και ατομικές ειδοποιήσεις για τους κατόχους ΜΕ, με βάση τα αρχεία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Οι καταστάσεις αυτές *‘δεν επέχουν θέση χρηματικών καταλόγων αλλά είναι απλά πληροφοριακά στοιχεία και επομένως δε θα γίνει βεβαίωση από τις Δ.Ο.Υ. που θα τις παραλάβουν’*.

Από τα παραπάνω μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι οι εμπλεκόμενοι φορείς εμμέσως αναγνωρίζουν ότι τα Μητρώα ΜΕΔΕ περιελάμβαναν ελλιπή ή ανακριβή στοιχεία και ότι η πρόθεσή τους ήταν να βεβαιώσουν τα νεοεισαχθέντα ΤΧΜΕ στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ήταν κύριοι υπαρκτών ΜΕ την 1.1.1993. Στην πράξη όμως τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά. Συγκεκριμένα τα ΤΧΜΕ βεβαιώθηκαν με βάση τα Μητρώα ΜΕΔΕ και οι φερόμενοι ως ιδιοκτήτες καλούνταν να αποδείξουν τη μεταβίβαση, απώλεια, καταστροφή ή εξαγωγή του ΜΕ.

3. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Κατά την έρευνα των αναφορών που υποβλήθηκαν στο Συνήγορο του Πολίτη και την διερεύνηση των επιμέρους διαδικασιών της βεβαίωσης, γνωστοποίησης και είσπραξης των ΤΧΜΕ ο Συνήγορος του Πολίτη προχώρησε στην ακόλουθη ομαδοποίηση των προβλημάτων που ανέκυψαν:

A) Ελαττώματα στη γνωστοποίηση και στη βεβαίωση των ΤΧΜΕ αλλά και στη διαδικασία είσπραξης αυτών.

- Τα ΤΧΜΕ βεβαιώθηκαν σε παλαιούς ιδιοκτήτες που παρουσιάζονταν βέβαια ως κύριοι στα Μητρώα ΜΕΔΕ, είχαν όμως μεταβιβάσει πριν το 1993 τα ΜΕ σε τρίτους. Καλείται δηλαδή ο πωλητής, που έχει αποσυνδεθεί αστικά από το μηχάνημα και τις περισσότερες φορές δεν γνωρίζει τίποτα για την τύχη του, να καταβάλει τα ΤΧΜΕ, ενώ στην άδεια κυκλοφορίας του ΜΕ, σύμφωνα με αυτά που προβλέπονταν στις σχετικές διατάξεις, αναγράφονταν ρητά ότι ο αγοραστής είναι αυτός που σε περίπτωση μεταβίβασης φέρει την υποχρέωση να αντικαταστήσει την άδεια κυκλοφορίας και να δηλώσει τη μεταβίβαση του ΜΕ στην αρμόδια υπηρεσία.

Η περίπτωση αυτή αποτελεί χαρακτηριστική μορφή κακοδιοίκησης, εφόσον το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. αμφισβητεί έγκυρους τίτλους κυριότητας και βεβαιώνει παρά το νόμο τα ΤΧΜΕ σε πρόσωπα που δεν έχουν πλέον αστική σχέση με το ΜΕ. Παραγνωρίζεται δηλαδή ότι το τυπικό στοιχείο της παράλειψης ενός σταδίου της διοικητικής διαδικασίας, δηλ. η παράλειψη από τον αγοραστή να εκδώσει νέα άδεια στο όνομά του, δεν έχει καμία επίδραση στην ολοκλήρωση της μεταβίβασης της κυριότητας που έχει χρονικά προηγηθεί, η οποία είναι έγκυρη και προτάσσεται έναντι όλων ως εμπράγματο δικαίωμα.

- Βεβαιώθηκαν τέλη για ΜΕ που δεν υπήρχαν κατά το χρονικό σημείο της έναρξης επιβολής του νέου τέλους, γιατί είχαν είτε καταστραφεί, είτε διαλυθεί είτε εξαχθεί στην αλλοδαπή. Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. προτάσσει στην περίπτωση αυτή την υποχρέωση που είχαν οι κύριοι των ΜΕ να δηλώσουν τη μεταβολή της κατάστασης στην αρμόδια υπηρεσία. Το επιχείρημα αυτό, όμως, εκτός από το ότι δεν είναι νομικά ορθό, δεν επιδεικνύει διάθεση να εφαρμοστεί ο νόμος σύμφωνα με την πραγματική βούληση του νομοθέτη. Πράγματι, η παράλειψη του κυρίου του ΜΕ να δηλώσει στο τότε Υπουργείο Συγκοινωνιών την καταστροφή, διάλυση ή εξαγωγή και να καταθέσει τις πινακίδες και την άδεια αποτελεί διοικητική παράβαση που επισύρει χρηματική ποινή. Το δημόσιο δεν φάνηκε να ενδιαφέρεται για την εφαρμογή της διάταξης αυτής και την επιβολή του χρηματικού προστίμου, τουλάχιστο στις περιπτώσεις που έγιναν γνωστές στο Συνήγορο του Πολίτη. Στη συνείδηση των πολιτών η υποχρέωση αυτή *‘είχε ατονήσει’*. Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., παρά το ότι αρνείται το γεγονός ότι στην πράξη επρόκειτο για ανενεργή διάταξη νόμου, δεν προσκομίζει στοιχεία για τους ελέγχους που πραγματοποιούνταν πριν το 1992 με σκοπό την επιβολή του διοικητικού προστίμου των 600 δρχ. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς γνώριζαν ότι τα παλαιά μηχανήματα βρίσκονταν εγκαταλελειμμένα στα εργοτάξια ή δίνονταν

για 'παλιοσίδερα' χωρίς περαιτέρω διαδικασία. Το ότι αυτή είναι η συνήθης πρακτική διαφαίνεται και από έγγραφα των Διευθύνσεων Τεχνικών Υπηρεσιών των Νομαρχιών προς το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., οι οποίες πολλές φορές βεβαιώνουν ότι τα ΜΕ, για τα οποία επιβάλλονται τέλη δεν υπάρχουν.

Ενώ δηλαδή οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες από το 1977 έως το 1992 είχαν παγιώσει με την ανοχή τους μία ελαστική κατάσταση για το θέμα αυτό, προφανώς επειδή δεν είχε άμεση πρακτική σημασία (τα Μητρώα ΜΕΔΕ προορίζονταν μόνο για ενδεχόμενη χρήση από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας), έρχονται το 1992 και κατά παράβαση της αρχής της προστατευόμενης εμπιστοσύνη του πολίτη προς τη διοίκηση, συνδέει τη διοικητική παράβαση που μέχρι τώρα ανέχονταν, με την εφαρμογή ενός νέου νόμου με διαφορετικό σκοπό και διαφορετικές, και περισσότερο επιβαρυντικές συνέπειες για τους πολίτες, καταλογίζοντας στους πρώην κυρίους ΜΕ ένα τέλος που από τη φύση του ως *τέλος χρήσης* κατά λογική αναγκαιότητα επιβαρύνει τον κύριο και **προϋποθέτει υπαρκτό και ενεργό ΜΕ**.

Αυτό θα γίνει περισσότερο κατανοητό, εάν γίνει σύγκριση του σκοπού του νομοθέτη στις δύο περιπτώσεις, όπως προκύπτει από τις σχετικές διατάξεις:

Ο ν. 614/1997 θέλησε να επιβάλει πρόστιμο 600 δρχ. στον κύριο του ΜΕ που δεν ακολουθεί μία ορισμένη διοικητική διαδικασία κατά την καταστροφή, διάλυση ή εξαγωγή του ΜΕ

Ο ν. 2094/1992 θέλησε να καταβληθούν ετήσια ΤΧΜΕ από τον κύριο ΜΕ (υπαρκτού) από την 1.1.1993.

Το αποτέλεσμα του χειρισμού του θέματος από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ήταν ο άτοπος συνδυασμός των διατάξεων ως εξής: Οι κύριοι των ΜΕ που δεν υπήρχαν πλέον και οι οποίοι δεν είχαν τηρήσει τη διοικητική διαδικασία, επιβαρύνονται με την υποχρέωση καταβολής ΤΧΜΕ. Ο παραπάνω συλλογισμός δεν αντιστοιχεί σε καμία διάταξη νόμου, δεδομένου ότι ο σκοπός του νομοθέτη σίγουρα δεν ήταν να επιβάλει κάποιου είδους επιπλέον διοικητικό πρόστιμο σε αυτούς που δεν τήρησαν τη νόμιμη διαδικασία διάλυσης, καταστροφής ή εξαγωγής του ΜΕ.

- Βεβαιώθηκαν ΤΧΜΕ σε φυσικά πρόσωπα που ουδέποτε είχαν στην κυριότητά τους ΜΕ. Αυτό συνέβη, είτε επειδή έγινε λάθος στη μεταφορά και διασταύρωση των καταχωρημένων στα Μητρώα ΜΕΔΕ στοιχείων είτε επειδή, στη προσπάθεια να εισπραχθούν σε κάθε περίπτωση τα τέλη, οι Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιών και στη συνέχεια των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (κυρίως σε περιπτώσεις νομικών προσώπων που είχαν διαλυθεί ή πτωχεύσει) τα βεβαίωσαν σε φυσικά πρόσωπα, που είχαν κάποια σχέση με το νομικό πρόσωπο (όπως για παράδειγμα σε υπάλληλο του νομικού προσώπου ή σε κληρονόμο του εκπροσώπου του), χωρίς να

προβληματιστούν για το εάν τα πρόσωπα αυτά ήταν πράγματι οι υπόχρεοι από το νόμο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν εδώ οι ακόλουθες περιπτώσεις:

Βεβαιώθηκαν ΤΧΜΕ σε νομικά πρόσωπα που είχαν πτωχεύσει και των οποίων η πτωχευτική διαδικασία είχε ολοκληρωθεί πριν το 1993. Τη χρονική στιγμή που βεβαιώθηκε η οφειλή τα νομικά αυτά πρόσωπα ήταν νομικά ανύπαρκτα χωρίς περιουσιακά στοιχεία και η αποστολή των γνωστοποιήσεων στην παλαιά διεύθυνση που εμφανίζονταν στα Μητρώα ΜΕΔΕ δημιούργησε μία σειρά από αλυσιδωτές αντιδράσεις με τραγικά αποτελέσματα. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις αυτές, οι Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιών αναζήτησαν μετά από την παρέλευση ετών τους τότε νομικούς εκπροσώπους των νομικών προσώπων και τους βεβαίωσαν μία οφειλή που ουδέποτε περιλαμβάνονταν στο παθητικό της πτωχευτικής περιουσίας και που αφορούσε ΜΕ, που εμφανίζεται έτσι να είναι στην κυριότητα ενός ανύπαρκτου κατά τη χρονική στιγμή εισαγωγής του ΤΧΜΕ νομικού προσώπου.

Ακόμα πιο ενδιαφέρουσες είναι οι περιπτώσεις που ο νομικός εκπρόσωπος του πτωχεύσαντος νομικού προσώπου έχει αποβιώσει πριν το 1993, πριν δηλαδή από τη δημιουργία οφειλής από ΤΧΜΕ. Τα ΤΧΜΕ βεβαιώθηκαν στους κληρονόμους τους που δεν είχαν κληρονομήσει την κυριότητα των ΜΕ, στα οποία αυτά αντιστοιχούσαν. Αξιοσημείωτες είναι και οι περιπτώσεις που ο φερόμενος ως ιδιοκτήτης ουδέποτε είχε αποκτήσει την κυριότητα του Μ.Ε., λόγω παρακράτησης κυριότητας και κατάσχεσης πριν αποκτηθεί η πλήρης κυριότητα.

- Η γνωστοποίηση των ΤΧΜΕ έγινε με βάση τις διευθύνσεις που αναγράφονταν στα Μητρώα ΜΕΔΕ, οι οποίες τις περισσότερες φορές δεν αντιστοιχούσαν στον πραγματικό τόπο κατοικίας του φερόμενου ως υπόχρεου, αφού τα στοιχεία ήταν του 1977. Το αποτέλεσμα ήταν να ενημερώνονται πολίτες ότι οφείλουν τέλη (με τις αντίστοιχες προσαυξήσεις) για πρώτη φορά από τις οικείες Δ.Ο.Υ. μετά την παρέλευση πενταετίας από την επιβολή των τελών, συχνά και αργότερα. Η καθυστέρηση αυτή ήταν ιδιαίτερα σημαντική για τις κατηγορίες εκείνες πολιτών που με καλή πίστη πίστευαν ότι δεν έχουν καμία νομική σχέση με ΜΕ (πρώην κύριοι ΜΕ που είχαν μεταβιβάσει νόμιμα την κυριότητα σε τρίτα πρόσωπα, νόμιμοι εκπρόσωποι νομικών προσώπων που είχαν πτωχεύσει, κληρονόμοι που δεν απέκτησαν ποτέ την κυριότητα ΜΕ επειδή ο κληρονομούμενος δεν ήταν κύριος κατά τη χρονική στιγμή του θανάτου του). Τα πρόσωπα αυτά επιβαρύνθηκαν με υπέρογκες προσαυξήσεις και δεν είχαν τη δυνατότητα έγκαιρης αμφισβήτησης της οφειλής.

Αλλά και στις περιπτώσεις που τα ειδοποιητήρια είχαν αποσταλεί στη σωστή διεύθυνση, οι ισχυρισμοί των πολιτών ότι ουδέποτε τα παρέλαβαν, δεν είναι δυνατό

να επαληθευτούν, λόγω μη τήρησης από τα ΕΛ.ΤΑ. καταστάσεων των αποδείξεων παραλαβής των ειδοποιητηρίων που στάλθηκαν από τις Δ.Τ.Υ. των Ν.Α. πέραν της τριετίας.

Β) Δυσχέρειες στην απόδειξη της μεταβίβασης της κυριότητας σε τρίτους καθώς και της καταστροφής, διάλυσης ή οριστικής εξαγωγής στην αλλοδαπή των ΜΕ.

- Τα παραπάνω προβλήματα που έχουν προκύψει από την πρακτική του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. να χρησιμοποιήσει για τη βεβαίωση των ΤΧΜΕ τα Μητρώα ΜΕΔΕ του 1977 θα μπορούσαν να έχουν εξομαλυνθεί, εάν δίνονταν η δυνατότητα στον φερόμενο ως υπόχρεο να αποδείξει ότι το χρόνο έναρξης της επιβολής των ΤΧΜΕ δεν είχε στην κυριότητά του τα συγκεκριμένα ΜΕ. Σε πολλές περιπτώσεις ο φερόμενος ως υπόχρεος προσκομίζει συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό συμφωνητικό, από όπου προκύπτει αναμφισβήτητα η μεταβίβαση αλλά και τα ακριβή στοιχεία του τωρινού κυρίου. Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., εν γνώσει του ότι βεβαιώνει τα ΤΧΜΕ σε μη κύριο και επομένως μη υπόχρεο, τα απαιτεί από τους φερόμενους ως υπόχρεους και τους προτρέπει να τα αναζητήσουν δικαστικά από τους δικαιοπαρόχους τους. Το προβληματικό σημείο στις περιπτώσεις αυτές είναι ότι δεν υπήρξε διαδοχή στην υποχρέωση για την καταβολή ΤΧΜΕ. Πρόκειται **για βεβαίωση της οφειλής υπ' αρχή σε μη υπόχρεο**, αφού το χρόνο που γεννήθηκε η οφειλή, τα πρόσωπα στα οποία βεβαιώθηκαν τα τέλη δεν ήταν κύριοι ΜΕ.

Σε παρόμοιες περιπτώσεις πολλοί από τους εμπλεκόμενους φορείς (αρμόδια Δ.Ο.Υ., Δήμοι, Δ.Τ.Υ. των τότε Νομαρχιών και τώρα Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων) βεβαιώνουν σε έγγραφά τους ότι ο φερόμενος ως υπόχρεος δεν είναι κύριος Μ.Ε., είτε επειδή τα έχει μεταβιβάσει είτε επειδή αυτά έχουν διαλυθεί, καταστραφεί ή εξαχθεί. Οι βεβαιώσεις αυτές, παρά το ότι είναι δημόσια έγγραφα δεν γίνονται δεκτές από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., το οποίο εμμένει αδικαιολόγητα στην τήρηση της μέχρι τώρα τακτικής που δε στηρίζεται σε νόμιμη βάση και έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργεί δυσβάστακτα βάρη για τον πολίτη.

Αποκλειστικά στην περίπτωση εξαγωγής, καταστροφής ή διάλυσης του ΜΕ απαιτείται για την απαλλαγή από περαιτέρω χρέωση με ΤΧΜΕ να ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπεται για τη διαγραφή από τα Μητρώα ΜΕΔΕ. Απαιτείται δηλαδή αίτηση του πολίτη για διαγραφή, επειδή το ΜΕ έχει καταστραφεί, διαλυθεί ή εξαχθεί που πρέπει να συνοδεύεται από την κατάθεση των πινακίδων και της άδειας κυκλοφορίας, ή υπεύθυνη δήλωση για την απώλειά τους. Με τον τρόπο αυτό, όμως, ο φερόμενος ως οφειλέτης απαλλάσσεται από τα ΤΧΜΕ μόνο από το χρόνο της υποβολής της δήλωσης, και όχι από τον πραγματικό χρόνο της καταστροφής ή της

διάλυσης. Πολίτης δηλαδή ο οποίος έλαβε γνώση το 1999 για οποιοδήποτε λόγο ότι φέρεται να είναι οφειλέτης ΤΧΜΕ (επειδή για παράδειγμα ήταν κληρονόμος νομικού υπεύθυνου νομικού προσώπου που πτώχευσε πριν το 1993 και τα ΤΧΜΕ γνωστοποιήθηκαν αρχικά στη διεύθυνση που φαίνονταν στα Μητρώα ΜΕΔΕ) δεν έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει την οφειλή, αποδεικνύοντας ότι ποτέ δεν έγινε κύριος ΜΕ, αλλά υποβάλλεται στη διαδικασία να υποβάλει αίτηση διαγραφής, και –ψευδή εν γνώσει όλων- υπεύθυνη δήλωση ότι έχει απολέσει τις πινακίδες, για να σταματήσει να επιβαρύνεται επιπλέον με ΤΧΜΕ, με την προϋπόθεση ότι θα καταβάλει τα μέχρι τώρα βεβαιωμένα ΤΧΜΕ.

- Σε ορισμένες περιπτώσεις οι φερόμενοι ως οφειλέτες έχουν καταθέσει τις πινακίδες και την άδεια κυκλοφορίας του ΜΕ στην αρμόδια υπηρεσία, η οποία, όμως, αδυνατεί να τις βρει επικαλούμενη ‘υπηρεσιακή αδυναμία’. Σύμφωνα μάλιστα με την 4526/4638/24.9.1998 γνωμοδότηση του γραφείου Νομικού Συμβούλου του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. **ο ισχυρισμός περί κατάθεσης πινακίδων και άδειας γίνεται δεκτός μόνο ‘αν επιβεβαιώνεται από το αρχείο κάποιας υπηρεσίας, και ιδίως της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Συγκοινωνιών ενώ θ’ απορριφθεί οριστικά ακόμη και αν διαπιστωθεί έστω υπηρεσιακή αδυναμία για έλεγχο της βασιμότητάς του’.** Εδώ υπάρχει χαρακτηριστική περίπτωση αντιστροφής του βάρους της απόδειξης κατά του πολίτη που οφείλεται στην αδυναμία της διοίκησης να τηρήσει ελέγξιμο αρχείο. Τα φαινόμενα αυτά είναι συχνά, δεδομένου ότι κατά τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. στις νεοσύστατες Διευθύνσεις των Νομαρχιών, και τη ρευστή κατάσταση που ακολούθησε και την οποία επιβεβαίωσαν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, τα αρχεία και τα μητρώα δεν ήταν πάντα σε θέση να παράσχουν ακριβείς πληροφορίες. Στις παραπάνω περιπτώσεις οι πολίτες οδηγούνται σε αδιέξοδο, εφόσον δεν μπορούν ούτε να καταθέσουν πλέον τις πινακίδες και την άδεια του Μ.Ε., ούτε να υποβάλουν υπεύθυνη δήλωση για απώλεια, αφού αυτή θα είναι εν γνώσει και των ίδιων και των αρμοδίων δημοσίων υπαλλήλων ψευδής. Το αποτέλεσμα είναι ότι δεν παρέχεται στην πράξη κανένας **νόμιμος** τρόπος για τη διαγραφή των Μ.Ε. και τη παύση της επιβολής των τελών.

Γ) Πλημμελής ενημέρωση από τις αρμόδιες Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων για τις απαιτούμενες για τη διαγραφή των ΜΕ ενέργειες, δυσπιστία και δυστροπία των αρμοδίων υπαλλήλων.

- Όπως καταγγέλθηκε στις αναφορές των πολιτών αλλά και όπως διαπιστώθηκε κατά την έρευνα του Συνηγόρου του Πολίτη, οι κατά τόπον αρμόδιες Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιών και ειδικά της επαρχίας, δεν ήταν πάντα σε θέση, αλλά και πολύ

συχνά αδιαφορούσαν, να ενημερώσουν τους πολίτες για τη διαδικασία που έπρεπε να ακολουθηθεί για να επιτευχθεί η διαγραφή των ΜΕ και να παύσει η χρέωσή τους στο εξής με τα αντίστοιχα τέλη. Σε πολλές από αυτές τις περιπτώσεις οι αρμόδιοι υπάλληλοι των Δ.Τ.Υ. των τότε Νομαρχιών έλεγαν χαρακτηριστικά στους πολίτες **‘πλήρωσε εσύ (τα οφειλόμενα τέλη) και εμείς θα σου το διαγράψουμε’**. Η τακτική αυτή συχνά συνεχίζονταν για χρόνια, όπως προκύπτει από τις αναφορές των πολιτών που μόνο μετά από την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη πληροφορήθηκαν για την απαιτούμενη διαδικασία διαγραφής.

- Σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις, και παράλληλα με το ουσιαστικό πρόβλημα κάθε φορά, καταγγέλθηκε από τους πολίτες η δυσπιστία, με την οποία τους αντιμετώπιζαν, αλλά και η δυστροπία κυρίως των αρμοδίων υπαλλήλων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Σε πολλές περιπτώσεις οι αρμόδιες Δ.Τ.Υ. των τότε Νομαρχιών χορήγησαν στους πολίτες βεβαιώσεις ότι τα Μ.Ε., για τα οποία καλούνταν να καταβάλουν τέλη, έχουν εξαχθεί στο εξωτερικό, έχουν καταστραφεί ή διαλυθεί, καθώς και ότι σχετικές άδειες και πινακίδες έχουν κατατεθεί σε αυτές, αλλά οι βεβαιώσεις αυτές δεν έγιναν δεκτές από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. κατά παράβαση της αρχής της έγγραφης απόδειξης των δημοσίων εγγράφων. Σε μία ειδικά περίπτωση, πρωτοκολλημένη αίτηση πολίτη περί διαγραφής Μ.Ε. και κατάθεσης πινακίδων και άδειας κυκλοφορίας από το 1993 δεν λαμβάνονταν υπόψη από την αρμόδια Δ/ση του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., μέχρι την παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, γιατί -κατά τη γνώμη του χειριστή υπαλλήλου- ήταν πλαστογραφημένη.

4. Αναλυτική Παρουσίαση Υποθέσεων

Το εύρος και η διάσταση του προβλήματος της επιβολής ΤΧΜΕ μπορεί να γίνει κατανοητό μόνο κατόπιν της μελέτης όλων των φακέλων που σχηματίστηκαν στο Συνήγορο του Πολίτη με αφορμή τις αναφορές των θιγόμενων πολιτών, όπου και εμφανίζεται το πραγματικό μέγεθος αλλά και η πολυπλοκότητα του προβλήματος, όπως αυτό ανέκυψε κατά την έρευνα. Η παράθεση των υποθέσεων σε μορφή σύντομης περίληψης αποδίδει απλώς μία ενδεικτική εικόνα της κατάστασης, είναι όμως αρκετή για την κατανόηση των δυσλειτουργιών, που διαπιστώθηκαν κατά τη βεβαίωση και την είσπραξη των ΤΧΜΕ από το 1993 και μέχρι τώρα, καθώς και της ανάγκης άμεσης ενασχόλησης των αρμοδίων υπηρεσιών προς την κατεύθυνση επίλυσης του προβλήματος.

1. **791/2.11.98**

Το 1993 ο πολίτης παρέλαβε το πρώτο ειδοποιητήριο για την καταβολή ΤΧΜΕ που αφορούσε μηχανήματα που κατά δήλωσή του είχε παροπλίσει πριν από το 1993. Ο αρμόδιος υπάλληλος της Δ.Τ.Υ της Νομαρχίας Πέλλας ουδέποτε ενημέρωσε, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1993-98, επαρκώς τον πολίτη για την διαδικασία που έπρεπε να ακολουθήσει για τη διαγραφή του ΜΕ, παρά απλά τον παρότρυνε γενικώς και αορίστως, κάθε φορά που παρουσιαζόταν με αφορμή τη σχετική ειδοποίηση από τη Δ.Ο.Υ., να πληρώσει τα τέλη “για να διαγραφεί το μηχάνημα”. Μετά την κατάθεση της αναφοράς του στο Συνήγορο του Πολίτη, ο πολίτης ενημερώθηκε πλήρως για την κατάσταση και τις απαιτούμενες διαδικασίες, στις οποίες όφειλε να προβεί, κατέβαλε τα μέχρι τώρα τέλη και διέγραψε τα μηχανήματα από το όνομά του.

2. **1077/15.2.99**

Μετά το θάνατο του συζύγου της το 1971, εργολάβου Δημοσίων Έργων που είχε στην κατοχή του μεγάλο αριθμό ΜΕ, η πολίτης εκποίησε τα περισσότερα από τα μηχανήματα, τα δε υπόλοιπα τα παρόπλισε ή τα πούλησε ως παλιοσιδερα και ανταλλακτικά. Το 1998, 27 χρόνια αργότερα, πληροφορήθηκε από την οικεία Δ.Ο.Υ. ότι όφειλε ΤΧΜΕ για τα μηχανήματα του θανόντος συζύγου της. Όπως ισχυρίστηκε η πολίτης, πληροφορήθηκε για πρώτη φορά τότε την ύπαρξη των ΤΧΜΕ. Η Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Έβρου ισχυρίστηκε ότι την είχε ενημερώσει από το 1993 για την υποχρέωση καταβολής των τελών, η ίδια όμως αρνήθηκε ότι έλαβε τις σχετικές ειδοποιήσεις. Καθώς τα ΕΛ.ΤΑ. δεν διατηρούν πέραν των 3 ετών τα αποδεικτικά παραλαβής δεν είναι δυνατό να αποδειχθεί η επίδοση ή μη επίδοση των ειδοποιητηρίων που αποδεδειγμένα έστειλε η Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Έβρου. Πέραν τούτου, η Δ.Τ.Υ. βεβαίωσε αρχικά την οφειλή σε άλλη εταιρεία που ήταν εταίρος ο θανών σύζυγος, η οποία όμως ουδεμία σχέση είχε με μηχανήματα έργων.

3. **1804/ 11.1.1999**

Ο πολίτης καλείται το 1993 από τη Δ.Τ.Υ. Ν. Ιωαννίνων να καταβάλει τέλη χρήσης για μηχανήματα που έχουν καταστραφεί ή εξαχθεί στο εξωτερικό. Ο ίδιος δηλώνει ότι δεν είχε ακολουθήσει τη διαδικασία απόσυρσης, επειδή δεν είχε πρακτική αξία, δέχεται δε να καταβάλει το πρόστιμο που ορίζεται στο Ν. 614/1977 για την παράλειψή του αυτή. Η Δ.Τ.Υ. Ν. Ιωαννίνων δέχτηκε την υπεύθυνη δήλωση του πολίτη ότι δεν είναι κάτοχος των μηχανημάτων αλλά από τη στιγμή της υποβολής της, και μετά.

4. **3370/29.4.99**

Το 1974 ο πολίτης πούλησε το ΜΕ σε τρίτο, ο οποίος, αν και δεσμεύτηκε να φροντίσει για τη αντικατάσταση της άδειας, δεν το έπραξε. Το 1993 ο πολίτης έλαβε ειδοποίηση από τη Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Αθηνών για τα οφειλόμενα ΤΧΜΕ. Η Δ.Τ.Υ. τον διαβεβαίωσε προφορικά ότι θα ρυθμιστεί το θέμα του. Το 1994 έλαβε νέα ειδοποίηση οφειλής. Η Δ.Τ.Υ. τον επαναδιαβεβαίωσε για τη ρύθμιση του θέματος, χωρίς να τον ενημερώσει επαρκώς για τις ενέργειες, στις οποίες όφειλε να προβεί για τη διαγραφή του ΜΕ.

5. **4103/18.5.99**

Η πολίτης μέχρι το 1997 δεν είχε ενημερωθεί για την ύπαρξη υποχρέωσης καταβολής τελών για ΜΕ που κατείχε και είχε μεταβιβάσει πριν το 1992. Η δε Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Αθηνών δεν την ενημέρωσε επαρκώς για τη διαδικασία διαγραφής του ΜΕ.

6. **6417/09.07.99**

Ο πολίτης αγόρασε το 1968 ένα ΜΕ (προωθητήρα) σε ποσοστό 50% με συνεργάτη του. Το 1972 τον πούλησαν σε τρίτο. Το Μάιο του 1999 έλαβε ειδοποίηση για καταβολή όλων των οφειλομένων τελών του εν λόγω ΜΕ από την ΚΓ' Δ.Ο.Υ Αθηνών.

7. 8952/17.9.99

Ο πολίτης παρόπλισε και πούλησε το 1992 για παλιοσίδερα το ΜΕ που κατείχε, χωρίς να καταθέσει πινακίδες και άδεια κυκλοφορίας. Τα έτη 1993-94-95 έλαβε ειδοποιήσεις από τη αρμόδια Δ.Ο.Υ. για τη πληρωμή των τελών, αλλά αμέλησε να το κάνει. Το 1995 συνειδητοποίησε τις συνέπειες της μη καταβολής και ζήτησε να εξοφλήσει με διακανονισμό και παράλληλα να διαγράψει το ΜΕ, καταθέτοντας πινακίδες και άδεια κυκλοφορίας στη Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Ευβοίας. Το ίδιο έτος έκανε διακανονισμό εξόφλησης της οφειλής με δόσεις. Το χρέος εξοφλήθηκε οριστικά το 1999. Παρά το διακανονισμό, όμως, η διαγραφή θεωρήθηκε γενομένη το 1999 με αποτέλεσμα να του ζητηθούν και τα τέλη των ετών 1996-99. Τέλος, το 1999 έλαβε –για πρώτη φορά– ειδοποιήσεις οφειλής τελών χρήσεως για δυο άλλα ΜΕ που ανήκαν σε εταιρεία (στην οποία συμμετείχε ως ομόρρυθμος εταίρος) που διαλύθηκε το 1973. Τα συγκεκριμένα ΜΕ είχαν, από τότε, εγκαταλειφθεί προς διάλυση χωρίς κατάθεση πινακίδων και άδειας κυκλοφορίας.

8. 9290/29.9.99

Ο πολίτης αγόρασε το 1960 ένα ΜΕ. Το 1975 το παρόπλισε και εν συνεχεία κατέστρεψε. Η εταιρεία που το αγόρασε ως παλιοσίδερα, λόγω παρέλευσης πολλών ετών, και σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, κατέστρεψε τα αρχεία της, με συνέπεια να αδυνατεί να δώσει στον πολίτη στοιχεία για τη σχετική μεταβίβαση. Το 1999, ο πολίτης έλαβε ειδοποίηση από την οικεία Δ.Ο.Υ. (χωρίς να έχει προηγηθεί άλλη μεταξύ 1993-98) για καταβολή τελών χρήσεως.

9. 9485/1.10.99

Η προσφεύγουσα ΑΕ είχε τέσσερα ΜΕ, τα οποία λόγω παλαιότητας είχαν αποσυρθεί και πωληθεί ως παλιοσίδερα πριν το 1990. Το 1993 έλαβε ειδοποίηση για τα τέλη που αναλογούν σε αυτά τα μηχανήματα. Αφού κατέβαλε τα σχετικά ποσά ζήτησε τη διαγραφή των ΜΕ. Αιφνιδιαστικά, το 1999, ήρθε νέα ειδοποίηση οφειλομένων τελών (για την περίοδο 1993-98) για ΜΕ με αριθμό κυκλοφορίας ίδιο με ενός εκ των 4 ήδη διαγραφέντων, με τεχνικά χαρακτηριστικά διαφορετικά με αυτά του μηχανήματος που η εταιρία κατείχε πράγματι και είχε προβεί στη διαγραφή του.

10. 11385/ 9.11.99

Ο πολίτης είχε στην κυριότητά του δύο ΜΕ από το έτος 1970. Το ένα το πούλησε το 1971 σε εταιρία με ιδιωτικό συμφωνητικό και το δεύτερο καταστράφηκε το 1978. Μόλις το 1998 βεβαιώνονται στον πολίτη τέλη χρήσης για τα παραπάνω μηχανήματα από τη Δ.Τ.Υ. Ν.Α. Δυτικής Αττικής, μέσω της αρμόδιας Δ.Ο.Υ.

11. 12860/7.12.99

Ο πολίτης ήταν μέτοχος και Δ/νων Σύμβουλος ΑΕ που είχε στην κατοχή της τέσσερα ΜΕ με άδειες κυκλοφορίας από το 1973-77. Τα μηχανήματα αυτά εξήχθησαν νομίμως στη Λιβύη την περίοδο 1978-79 και οι πινακίδες και άδειες τους κατατέθηκαν στο τότε Υπ. Συγκοινωνιών στο Χολαργό. Το 1981 η ΑΕ πτώχευσε. Η υποχρεωτική (δεκαετής) περίοδος τήρησης αρχείων της Εταιρίας παρήλθε. Το 1997 ο πολίτης κλήθηκε να πληρώσει (ως βασικός μέτοχος της ΑΕ) τα τέλη που αναλογούσαν στα εν λόγω ΜΕ από το 1993 μέχρι τώρα. Αδυνατούσε, όμως, να αποδείξει την εξαγωγή των ΜΕ, καθώς το αρχείο της ΑΕ είχε καταστραφεί και, καθώς επίσης, η Δ/υση Μεταφορών και Επικοινωνιών της Ν.Α. Αθηνών, όπου περιήλθε το αρχείο του Υπ. Συγκοινωνιών, λόγω “υπηρεσιακής αδυναμίας” αδυνατούσε να βρει τις πινακίδες και άδειες τους.

12. 271/10.1.2000

Ο πολίτης κλήθηκε το 1999 να πληρώσει τέλη χρήσης τριών ΜΕ, που ανήκαν όπως βεβαιώνεται από έγγραφο της Δ.Τ.Υ. Ν. Έβρου σε Ο.Ε. που, εργάζονταν ως εργοδηγός. Τα μηχανήματα αυτά βρέθηκαν κατεστραμμένα μέσα σε αγρό του παραπάνω πολίτη. Η Γ.Δ.Τ.Υ. του ΥΠΕΧΩΔΕ δέχεται να διαγράψει τα παραπάνω μηχανήματα από τον πολίτη, εφόσον αυτός γνωρίσει τα στοιχεία (όνομα, όνομα πατρός, διεύθυνση, Α.Φ.Μ. και Δ.Ο.Υ.) των μελών της εταιρίας, η οποία εμφανίζεται στο Φάκελο Μηχανημάτων Έργων του Ν. Έβρου να είναι κυρία των μηχανημάτων αυτών.

13. 544/17.01.00

Το 1970 οι αιτούμενοι ήταν συγκύριοι και συγκάτοχοι ΜΕ, τα οποία ήταν ρυμουλκούμενα και όχι αυτοκινούμενα. Επειδή τα μηχανήματα αυτά δεν είχαν άδεια κυκλοφορίας, τα πούλησαν και τα διέθεσαν άτυπα, χωρίς πράξη μεταβίβασης. Το 1999 έλαβαν από τη Δ.Ο.Υ. ατομική ειδοποίηση πληρωμής τελών χρήσης για τα μηχανήματα αυτά.

Το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. σε έγγραφό του θεωρεί ως ΜΕ και τα ρυμουλκούμενα, ζητώντας να καταθέσουν τις άδειες και την πινακίδα κυκλοφορίας στην αρμόδια υπηρεσία, με τη διαδικασία του ΚΟΚ (Ν.614/1977, άρθρο 93, παρ.2). Για την επιβολή των τελών τους υπενθυμίζει ότι από αυτά δεν εξαιρείται κανείς κάτοχος.

Σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον αρμόδιο υπάλληλο της Δ.Τ.Υ. Ν.Α. Αθηνών πληροφορηθήκαμε ότι καμία ειδοποίηση δεν είχαν λάβει οι πολίτες αυτοί για να προβούν στις απαιτούμενες ενέργειες.

14. 669/18.1.00

Το 1981 χορηγήθηκε στον πολίτη άδεια κυκλοφορίας για ένα ΜΕ. Το 1991, λόγω βλάβης, το μηχανήμα κόπηκε και πουλήθηκε για παλιοσίδερα. Ο πολίτης, όμως, θεώρησε περιττό να παραδώσει τις πινακίδες και την άδεια κυκλοφορίας, καθώς μέχρι τότε δεν ήταν υποχρεωτική η καταβολή τελών χρήσεως. Από το 1993 μέχρι το 2000 συνεχίζεται αδιάλειπτη η επιβολή τελών και ο πολλαπλασιασμός αυτών λόγω των προσ αυξήσεων που επιβλήθηκαν και συνεχίζονται να επιβάλλονται.

15. 1703/8.2.00

Ο πολίτης αγόρασε το 1981 ένα ΜΕ, παίρνοντας 3μηνη προσωρινή άδεια κυκλοφορίας χωρίς να παραλάβει πινακίδες. Μετά το πέρας των 3 μηνών το ΜΕ επεστράφη στον πωλητή. Από το 1998 και στο εξής άρχισε να λαμβάνει ειδοποιήσεις για την πληρωμή τελών χρήσεως για το εν λόγω ΜΕ. Ουδέποτε όμως πήρε πινακίδες ή οριστική άδεια κυκλοφορίας και ουδέποτε ενημερώθηκε από τις αρμόδιες υπηρεσίες ότι μετά την παρέλευση του τριμήνου η προσωρινή άδεια μετατρέπεται αυτοδίκαια σε οριστική, και βέβαια δεν ενημερώθηκε εγκαίρως για την υποχρέωση καταβολής ΤΧΜΕ και τη διαδικασία διαγραφής του ΜΕ.

16. 3232/2.3.00

Το 1981 ο πολίτης, καταβάλλοντας προκαταβολή, αγόρασε ένα ΜΕ χωρίς να παραλάβει την άδεια κυκλοφορίας (για τεχνικούς λόγους ή πιθανόν επειδή δεν είχε αποκτήσει ακόμη πλήρη κυριότητα) από τη Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Κοζάνης, παρά μόνο ένα έγγραφο με τα στοιχεία αυτής. Επίσης δεν πήρε ποτέ τις πινακίδες. Το 1982 το ΜΕ του αφαιρέθηκε (κατασχέθηκε) με δικαστική απόφαση. Το 1994 κλήθηκε να καταβάλλει τέλη χρήσεως για το εν λόγω ΜΕ. Ο αρμόδιος υπάλληλος της Δ.Τ.Υ. του είπε (προφανώς χωρίς να κάνει σχετικό έλεγχο στα αρχεία) ότι, εφόσον το ΜΕ κατασχέθηκε και ουδέποτε βγήκε στο όνομά του άδεια κυκλοφορίας ούτε και παρέλαβε πινακίδες, δεν υπήρχε πρόβλημα και δεν χρειαζόταν να καταβάλλει τα τέλη. Το 1997 ο πολίτης έλαβε νέα ειδοποίηση για την πληρωμή τελών. Η αρμόδια υπάλληλος της Δ.Τ.Υ. ισχυρίσθηκε στον

πολίτη ότι έχουν έγγραφη απόδειξη ότι έχει παραλάβει την άδεια κυκλοφορίας και τον παρότρυνε να κάνει ψευδή δήλωση περί απώλειας άδειας και πινακίδων, πράγμα το οποίο φυσικά αυτός αρνήθηκε να πράξει.

17. 3273/3.3.00

Ο πολίτης δούλευε μέχρι το 1984 ως χειριστής ΜΕ που του ανήκε. Το 1986 έκανε διακοπή επαγγέλματος στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. Ο αρμόδιος υπάλληλος του ζήτησε να καταθέσει τιμολόγια και άδεια κυκλοφορίας του ΜΕ. Δεν του ζήτησε πινακίδες, ουδεμία άλλη, δε, ενημέρωση του έκανε για τη διαδικασία διαγραφής. Έκτοτε το ΜΕ παρέμεινε εγκαταλελειμμένο και σε αχρηστία. Το 1993 του ζητήθηκε να καταβάλλει τέλη χρήσεως για το εν λόγω μηχανήμα. Οι υπάλληλοι της Δ.Ο.Υ., όταν τους είπε ότι το ΜΕ είχε παροπλισθεί, του είπαν ότι προφανώς έγινε λάθος και ότι το θέμα θα ρυθμισθεί. Το 1998 ήρθε νέα ειδοποίηση για τα τέλη χρήσεως. Η Δ.Ο.Υ. του είπε ότι έχουν χάσει τόσο την άδεια κυκλοφορίας όσο και τα τιμολόγια (πιθανόν λόγω καταστροφής των αρχείων τους ή λόγω λάθους υπαλλήλου). Τόσο ο Προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ., όσο και ο Πρόεδρος της Κοινότητας βεβαίωσαν εγγράφως ότι το ΜΕ είναι σε ακινησία και εγκαταλελειμμένο προ πολλών ετών. Η Δ.Τ.Υ. της Ν.Α. Ηλείας, όμως, ακολουθώντας την απαρέγκλιτη τακτική του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., αρνήθηκε να προβεί στη διαγραφή, εφόσον δεν προσκομίζονταν άδεια κυκλοφορίας και πινακίδες που αγνοούνται και –φυσικά- εξοφλείτο το χρέος.

18. 3357/3.3.2000

Ο πολίτης καλείται να πληρώσει τέλη για ΜΕ που είχαν αγοραστεί το 1971. Από αυτά το πρώτο έχει καταστραφεί και οι πινακίδες έχουν ήδη κατατεθεί (το 1999) στη Δ.Τ.Υ. Ν. Αθηνών. Το δεύτερο και το τρίτο είχαν επιστραφεί στην εταιρία από όπου είχαν αγοραστεί για συμψηφισμό οφειλών. Η εταιρία το βεβαιώνει με υπεύθυνες δηλώσεις. Το Μάιο του 1999 βεβαιώθηκαν στον πολίτη τα ποσά που αντιστοιχούσαν στα παραπάνω ΜΕ.

19. 5317/3.4.2000

Η πολίτης αγόρασε το 1977 ένα ΜΕ, το οποίο πούλησε σε τρίτους το 1978 (προσκομίζει αποδεικτικά πώλησης και ιδιωτικά συμφωνητικά). Η Δ.Τ.Υ. Ν. Έβρου αρνείται να διαγράψει τα ποσά που της βεβαίωσε το 1993.

20. 6495/2.5.2000

Ο πολίτης ήταν συγκύριος με τη μητέρα του σε ΜΕ, το οποίο πούλησε με ιδιωτικό συμφωνητικό (το οποίο και μας προσκομίζει) το 1986. Με έγγραφο του Δ.Τ.Υ. Ν. Αθηνών της 23.1.1997 βεβαιώνεται ότι δεν είναι κάτοχος κανενός μηχανήματος και δεν οφείλει τέλη χρήσης. Το 2000 του ζητούνται να πληρώσει τέλη για το μηχανήμα αυτό.

21. 7674/18.5.2000

Ο πολίτης ήταν κύριος δύο ΜΕ τα οποία πούλησε το 1976 στη Θεσσαλονίκη με ιδιωτικό συμφωνητικό που μας προσκομίζει. Για τα ΜΕ αυτά εκδόθηκε νέα άδεια κυκλοφορίας στη Θεσσαλονίκη, χωρίς να ενημερωθεί η Δ.Τ.Υ. στην Λάρισα, όπου φυλάσσονταν ο φάκελος. Το 1999 ο παραπάνω πολίτης καλείται από τη Δ.Ο.Υ. Λάρισας να καταβάλει τέλη χρήσης, εφόσον εμφανίζεται ως κύριος των μηχανημάτων αυτών.

22. 10007/26.6.2000

Το 1993 ο πολίτης έλαβε ειδοποίηση από τη ΔΤΥ της Νομαρχίας Αθηνών να προσέλθει με σκοπό να παράσχει διευκρινίσεις ενόψει της εφαρμογής του Ν. 2052/1992 για τη συμπλήρωση του φακέλου τεσσάρων ΜΕ, των οποίων φέρονταν να είναι κάτοχος. Για το ένα από αυτά που λειτουργούσε, το οποίο ανήκε σε Ο.Ε., ο πολίτης κατέβαλε τα οφειλόμενα τέλη. Επιπλέον ο πολίτης ενημέρωσε εγγράφως την υπηρεσία ότι δεν είναι

κάτοχος άλλου ΜΕ, αφού τα άλλα τρία είχαν καταστραφεί και επιπλέον ότι ένα πέμπτο μηχάνημα που φαίνεται στο όνομά του έχει μεταβιβαστεί το 1972 σε τρίτο. Για το μηχάνημα αυτό το 1996 το ΥΠΕΧΩΔΕ συνέστησε στον πολίτη να στείλει εξώδικο στο τωρινό ιδιοκτήτη, ώστε να τον διαδεχτεί στην οφειλή του. Ο πολίτης, πιστεύοντας ότι η υπόθεσή του θα λυθεί, πήγε στην Αργολίδα και διαπίστωσε ότι ο αγοραστής έχει πεθάνει και η χήρα του το πούλησε σε άλλο πρόσωπο. Το 1999 ο πολίτης έλαβε από τη Δ.Ο.Υ. Ψυχικού νέα βεβαίωση των τελών, στην οποία προστέθηκε άλλο ένα μηχάνημα για πρώτη φορά! Επρόκειτο για ένα κομπρεσέρ που είχε αχρηστευθεί πριν το 1989, το οποίο δεν είχε χρησιμοποιηθεί ποτέ, όπως προκύπτει από τις άθικτες πινακίδες που μας προσκόμισε ο πολίτης, και για το οποίο υπάρχει αμφιβολία για το εάν εντάσσεται στην έννοια των μηχανημάτων έργων.

23. 10350/30.6.00

Ο πολίτης το 1993 με αίτησή του προς την αρμόδια Δ.Τ.Υ. της Νομαρχίας Αθηνών γνωστοποίησε την μεταβίβαση ΜΕ και ζήτησε τη διαγραφή του, καταθέτοντας ταυτόχρονα άδεια και πινακίδες κυκλοφορίας. Το 2000 κατέβαλε τα οφειλόμενα εκ του 1993 τέλη στη Δ.Ο.Υ. και ζήτησε τον έλεγχο (επαλήθευση) της διαγραφής από τη Δ.Τ.Υ.. Παρά το γεγονός ότι υπήρχε η από 1993 σχετική αίτησή του αλλά και έγγραφη βεβαίωση της Δ.Τ.Υ. ότι έχουν κατατεθεί οι πινακίδες και η άδεια κυκλοφορίας, ο αρμόδιος υπάλληλος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. αρνήθηκε να προβεί στην οφειλόμενη διαγραφή ισχυριζόμενος –μεταξύ άλλων- ότι υπάρχει υπόνοια πλαστογραφίας της εν λόγω αίτησης, και ότι δεν αναγράφεται ρητά σε αυτήν η παράδοση της άδειας και των πινακίδων του ΜΕ. Με τη μεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη, το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. θεώρησε αληθινό το περιεχόμενο του εγγράφου και δέχθηκε να διαγράψει το ΜΕ.

24. 10840/ 11.07.00

Το 1973 ο πολίτης αγόρασε διάφορα ΜΕ για την εκτέλεση δημοσίου έργου του Δήμου Αθηναίων. Τα μηχανήματα αυτά αγοράστηκαν με δανειοδότηση από την Ε.Τ.Ε. και παρακράτηση κυριότητας μέχρι την αποπληρωμή του τιμήματος. Το 1980 ο αιτούμενος και ο συνεργάτης του, με τον οποίο είχε συστήσει κοινοπραξία, κήρυξαν πτώχευση και παύση των εργασιών τους.

Τον Ιούνιο του 1999 του εστάλη από τη Δ.Ο.Υ. Γλυφάδας ατομική ειδοποίηση για την πληρωμή τελών χρήσεως των παραπάνω μηχανημάτων έργων, τα οποία, κατά τους ισχυρισμούς του πολίτη, είχαν παραμείνει στην κυριότητα της Ε.Τ.Ε.

Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. σε έγγραφό του τον πληροφορεί ότι για να γίνει η διαγραφή των ΜΕ θα πρέπει να καταβάλλει μόνος του ή από κοινού με τον τότε συνεταιίρο του, όλα τα τέλη χρήσης από το 1993 έως και την ημερομηνία αίτησής του. Επίσης, θα πρέπει να υποβάλλει (στην ουσία ψευδή) βεβαίωση απώλειας των αδειών και των πινακίδων από το αρμόδιο αστυνομικό τμήμα, προκειμένου αυτά να διαγραφούν.

25. 11091/17.7.00

Το 1985 ο πολίτης μεταβίβασε το ΜΕ του σε ιδιώτη. Ο νέος κύριος αδιαφόρησε για την έκδοση νέας άδειας το όνομά του. Από το 1993 και στο εξής ο πολίτης (και πρώην ιδιοκτήτης του ΜΕ), κάθε φορά που του έρχονταν ειδοποιήσεις για οφειλόμενα τέλη, προσκόμιζε στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. αντίγραφο του συμφωνητικού πώλησης, αρνούμενος να εξοφλήσει την σχετική οφειλή. Κανείς αρμόδιος δεν τον ενημέρωσε για τις συνέπειες της άρνησης καταβολής της οφειλής καθώς και για την διαδικασία διαγραφής του ΜΕ.

26. 11142/17.07.00

Ο πολίτης, κάτοικος Πατρών, αγόρασε το 1971 ένα ΜΕ και το 1975 το πούλησε σε τρίτο. Έκτοτε δεν ενοχλήθηκε από καμία υπηρεσία. Το 1993 έλαβε ειδοποίηση από

τη Νομαρχία Αχαΐας, με την οποία του ζητούσαν να υποβάλει στοιχεία του μηχανήματος, άλλως θα ανακαλούσαν την άδεια κυκλοφορίας του. Ο πολίτης γνώρισε στη Δ.Τ.Υ. της Νομαρχίας την πώληση του ΜΕ, δεν του ζητήθηκε κανένα σχετικό στοιχείο και θεωρώντας το θέμα λήξαν, μετά την πάροδο 22 ετών από την πώληση του μηχανήματος, κατέστρεψε ως άχρηστο το σχετικό συμφωνητικό τον Απρίλιο του 1997. Τον Ιούνιο του 1997 υποχρεώθηκε να πληρώσει αναδρομικά τέλη χρήσεως προκειμένου να πάρει αποδεικτικό φορολογικής ενημερότητας για μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων. Το εν λόγω ΜΕ δεν έχει ακόμη διαγραφεί, λόγω μη κατάθεσης άδειας κυκλοφορίας την οποία ο πολίτης δεν έχει, και μη κατάθεσης πινακίδων, που όμως ουδέποτε του χορηγήθηκαν.

27. 13773/18.9.2000

Η πολίτης, νόμιμη κληρονόμος του αποθανόντος συζύγου της, ειδοποιήθηκε να καταβάλει τέλη για δώδεκα ΜΕ που ανήκαν σε επιχείρηση του συζύγου της και τα οποία πουλήθηκαν με ιδιωτικά συμφωνητικά μετά το θάνατό του το 1985-1988. Η πολίτης φαίνεται να οφείλει 2.200.000 δρχ. Για την οφειλή αυτή συντάχθηκε έκθεση κατάσχεσης του σπιτιού της. Η ίδια αναφέρει ότι το 1998, πήρε φορολογική ενημερότητα, όπου δεν εμφανίζονταν καμία οφειλή. Η αρμόδια υπηρεσία ενημέρωσε την πολίτη ότι είχε στείλει ειδοποιητήρια των οφειλών της στη διεύθυνση της εταιρίας του συζύγου της που είχε κλείσει προ πολλού.

5. Συμπεράσματα - προτάσεις

Από όλα τα παραπάνω στοιχεία και κυρίως από τη μελέτη των σχετικών διατάξεων, των ενεργειών και των παραλείψεων των εμπλεκόμενων φορέων και των αναφορών των πολιτών ο Συνήγορος του Πολίτη κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Η πρακτική των εμπλεκόμενων φορέων να χρησιμοποιηθούν για την βεβαίωση του νεοεισαχθέντος τέλους τα Μητρώα ΜΕΔΕ, τα οποία, όπως όλοι γνώριζαν, περιείχαν ανακριβή και ελλιπή στοιχεία, κατέληξε σε αποτελέσματα που δεν συνάδουν το γράμμα και το πνεύμα του ν. 2094/1992. **Βεβαιώθηκαν ΤΧΜΕ, τα οποία το χρόνο έναρξης επιβολής του ΤΧΜΕ δεν υπήρχαν, και αναζητήθηκαν από νομικά και φυσικά πρόσωπα που την 1.1.1993 δεν ήταν κύριοι ΜΕ ή δεν υπήρχαν.**
- Δεν έγινε καμία προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το θέμα σε πραγματική βάση, λαμβανομένης υπόψη της έκτασής του και δεδομένης της δυνατότητας των εμπλεκόμενων φορέων να προβλέψουν τις δυσλειτουργίες που θα ακολουθούσαν. Δεν επιδιώχθηκε δηλαδή να συνταχθούν νέοι κατάλογοι με τα ΜΕ που είναι πράγματι σε λειτουργία ή να ενημερωθούν τα Μητρώα ΜΕΔΕ, προκειμένου στη συνέχεια να βεβαιωθούν τα ΤΧΜΕ για υπάρχοντα ΜΕ και στους πραγματικού ιδιοκτήτες,

σύμφωνα πάντα με το σκοπό και το γράμμα του νόμου. Παρόλο που το πρόβλημα εντοπίστηκε από τις Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιών και στη συνέχεια των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και αντιμετωπίστηκε στη σωστή του βάση με την υπ. αριθμ. πρωτ. 1140182/11210/0014 ΠΟΛ. 1349/15.11.1993 εγκύκλιο, τα στοιχεία των Μητρώων ΜΕΔΕ θεωρήθηκαν δεσμευτικά και δε δόθηκε η δυνατότητα στους πολίτες να αποδείξουν το αντίθετο.

- Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. δεν δείχνει πρόθεση να προχωρήσει σε επίλυση του προβλήματος παρά τις έντονες διαμαρτυρίες των εμπλεκόμενων πολιτών και αφιερώνει την προσοχή του μόνο στην εξεύρεση τρόπου καταγραφής των αδήλωτων ΜΕ που χρησιμοποιούνται από εταιρείες και βιομηχανίες, καθώς αυτά λόγω του μεγάλου αριθμού τους (περί τα 150.000) έχουν μεγάλο φορολογικό ενδιαφέρον. Και στην περίπτωση όμως αυτή το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. δηλώνει αδυναμία να πραγματοποιήσει τους σχετικούς ελέγχους και –εν συνεχεία- καταγραφή των μηχανημάτων, μεταθέτοντας το βάρος του έργου στο Υπουργείο Οικονομικών, κρίνοντας ότι αυτό διαμέσου των εντύπων της φορολογίας εισοδήματος των εταιρειών και βιομηχανιών (αλλά και ιδιωτών) που τα λειτουργούν παράνομα έχει την τεχνική δυνατότητα να τα εντοπίσει.
- Κατά το χειρισμό των υποθέσεων που έχουν υποβληθεί στο Συνήγορο του Πολίτη οι χειριστές αντιμετώπισαν την απόλυτη άρνηση συνεργασίας των αρμόδιων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Αντίθετα από την πλευρά των Δ.Τ.Υ. των τότε Νομαρχιών και τώρα Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων επιδείχτηκε σε κάποιες περιπτώσεις διάθεση να δοθεί δίκαιη λύση. Κατά παράβαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας, που επιβάλλει τον όμοιο χειρισμό ομοειδών υποθέσεων, οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες χειρίζονται ισοπεδωτικά ανόμοιες υποθέσεις και καταλήγουν σε ανεπιεικείς και παρά το νόμο λύσεις, εφόσον δεν γίνεται καμία προσπάθεια τα εντοπιστούν και να αναγνωριστούν τα ειδικά στοιχεία κάθε υπόθεσης.

Για όλους αυτούς τους λόγους ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

- I. Στις περιπτώσεις που ο φερόμενος ως υπόχρεος προσκομίζει αποδείξεις ότι έχει μεταβιβάσει την κυριότητα του ΜΕ, οι αποδείξεις αυτές να γίνονται δεκτές, τα μέχρι τώρα βεβαιούμενα τέλη να διαγραφούν και να βεβαιωθούν εκ νέου στους νέους κυρίου.
- II. Στις περιπτώσεις που ο φερόμενος ως υπόχρεος υποβάλει δήλωση ότι το ΜΕ έχει καταστραφεί, διαλυθεί ή εξαχθεί στην αλλοδαπή, τα βεβαιούμενα τέλη να διαγραφούν από το χρονικό σημείο της καταστροφής, διάλυσης ή εξαγωγής.
- III. Στις περιπτώσεις που ο κύριος είναι νομικό ή φυσικό πρόσωπο που έχει πτωχεύσει ή έχει αποβιώσει πριν το 1993, να διαγραφούν οι οφειλές από τα πρόσωπα, από τα

οποία αυτές τώρα αναζητούνται, εφόσον η οφειλή δεν έχει γεννηθεί καθόλου, λόγω έλλειψης υπόχρεου.

- IV. Να επιστραφούν ως αχρεωστήτως καταβληθέντα τα ΤΧΜΕ που εισπράχθηκαν από μη οφειλέτες, σύμφωνα με τα παραπάνω, λαμβάνοντας υπόψη ότι η καταβολή των ΤΧΜΕ ήταν η μοναδική δυνατότητα που παρέχονταν από τους εμπλεκόμενους φορείς για τη διαγραφή του ΜΕ και τη μη περαιτέρω χρέωση.
- V. Να γίνει συστηματική και συντονισμένη προσπάθεια από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και τις Δ.Τ.Υ. των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, με συγκρότηση συνεργείων και επιτόπιους ελέγχους στα εργοτάξια, ώστε να καταγραφούν τα ενεργά ΜΕ. Το έργο της καταγραφής των ΜΕ προϋποθέτει βέβαια κάποιον κόστος για την οργάνωση και την εκτέλεσή του, διασφαλίζει όμως την αποφυγή διαφυγόντων κερδών του Δημοσίου, εφόσον θα εντοπιστούν οι υπόχρεοι και θα υποχρεωθούν να καταβάλουν ΤΧΜΕ.

Για την εφαρμογή των παραπάνω προτάσεων δεν απαιτείται αλλαγή στο νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει για τα ΤΧΜΕ αλλά επεμβάσεις στη μέχρι τώρα πρακτική που ακολουθήθηκε για την βεβαίωση και είσπραξη τους. Η αναμόρφωση του συστήματος βεβαίωσης και είσπραξης του ΤΧΜΕ και η επιστροφή των ποσών που έχουν καταβληθεί από μη υπόχρεους και επομένως αχρεώστητα δεν θα επιφέρει επιβάρυνση των Δημοσίων Εσόδων, αφού με την τήρηση μίας νόμιμης και αποτελεσματικότερης διαδικασίας θα διασφαλιστεί η είσπραξη των πραγματικά οφειλόμενων ποσών, και θα εντοπιστούν τα μη καταγεγραμμένα ΜΕ που αυτή τη στιγμή, προς βλάβη του δημοσίου συμφέροντος δεν επιβαρύνονται με ΤΧΜΕ.

Τέλος θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι στόχος κάθε επιβολής τέλους υπέρ του Δημοσίου δεν πρέπει να είναι η αδιάκριτη είσπραξη του αλλά ο εντοπισμός του πραγματικού οφειλέτη και η αναζήτησή του από αυτόν. Η μη τήρηση της νομιμότητας κατά την επιβολή επιβαρυντικών μέτρων στους πολίτες μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα βραχυπρόθεσμα εισπρακτικά οφέλη, επιφέρει όμως δυσανάλογο κόστος στην θεμελίωση του κράτους δικαίου και κατ' ακολουθία στην εξυπηρέτηση του Δημοσίου Συμφέροντος.

Με τιμή

Αλίκη Κουτσουμάρη
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη